

Suomen Kirjasäätiön hallituksen puheenjohtaja Anna-Riikka Carlson Tervehdys vuoden 2020 Finlandia-palkintojen jakopäivänä

Hyvät kirjallisuuden ystävät

Kun tänään keskiviikkona 25.11.2020 juhlimme lukemista, kirjavuotta ja Finlandia-palkittuja, juhlimme myös suomalaisten lukutaitoa, koulu- ja kirjastolaitosta ja suomalaista yhteiskuntaa, jossa kirjoitetaan, julkaistaan ja luetaan erittäin korkeatasoista ja monipuolista ja jatkuvasti yhä moniäänisempää kirjallisuutta. Kirjallisuus on kaikkien tavoitettavissa ja sillä on mahdollisuus yhdistää ihmisiä.

Pidän kirjallisuuspalkinnoista, koska ne nostavat hetkeksi kirjallisuuden päivän uutiseksi, lisäävät keskustelua taiteen arvostuksesta ja arvottamisesta ja ovat siten kunnianosoitus kaikille kirjailijoille. Lukuisat erilaiset kirjallisuuspalkinnot ja niiden joka vuosi vaihtuvat raadit uudelleentulkitsevat perinteitä ja rakentavat ja ravistelevat käsitystämme siitä, mikälainen kirjallisuus jää elämään. Lopulta sen päättävät lukijat.

Rakas kollegani sanoi, että välillä on niin valtava kirjallisuudennälkä, että on aivan sama, missä muodossa kirjallisuutta vastaanottaa. Että sitä voisi ottaa vaikka suoraan suoneen. Pääasia, että sitä on saatavilla ja sille on aikaa.

Tänä poikkeusvuonna kirjallisuuden merkitys on korostunut entisestään. Ajattelen kotimaisen kirjallisuuden elävän kultakauttaan. Ehkä se on myös jonkin uuden alussa. Kirjallisuus elää kansien välissä, ääni- ja e-kirjoissa, lavoilla, lukupiireissä, blogeissa ja podcasteissa. Saattaa olla, että myös television ja suoratoistopalveluiden laatusarjat totuttavat ihmiset hahmottamaan yhä monimuotoisempaa ja monitasoisempaa kerrontaa. Kirjallisuus on saanut viime vuosina uusia yleisöjä ja kirjailijat muodostavat yhä moniäänisemmän joukon. Moni sanoo, että elämme poikkeuksellisen vahvaa kirjavuotta. Uskon, että tällaisia vuosia meillä on myös edessä.

On kirjailijoita, jotka kertovat tarinoita ja heitä, jotka tarkastelevat teoksissaan tarinan valtaa. Hyvä kirja voi kiertyä tarinan ympärille tai hylätä sen kokonaan. Uudet virtaukset loimittuvat totuttuun. Lajityyppejä sekoitetaan yhä rohkeammin, ja Suomessa kirjoitettu kirjallisuus on yhä kansainvälisempää. On monta syytä juhlaan.

Kirjallisuuden yhteydessä on pitkään puhuttu samastumisesta ja itsetutkiskelusta. Siitä, miten löydämme ja näemme itsemme. Ennen kaikkea kirjallisuus on kuitenkin ikkuna toisiin todellisuuksiin ja kurottautumista toista kohti. Anu Silfverberg kirjoittaa juuri ilmestyneessä Sinut on nähty -teoksessa: ”Tekstit, kuvat ja filmit kertovat meille, mikä ansaitsee myötätuntomme ja kiinnostuksemme; ketkä ovat päähenkilöitä, millainen on oikeasti ihminen ja miten sellaiseksi tullaan.” Siksi myös kirjallisuudessa vahvistuva moniäänisyys on keskeistä. Siten kirjallisuus kertoo meille, että emme ole yksin.

Vain tutussa pysyttelemine ei vie meitä eteenpäin. Kirjailijoiden rohkeus mahdollistaa lukijoiden pääsyn toisiin aikoihin, kokemuksiin, maailmoihin ja maailmankuviin – tästäkin haluan kirjailijoitamme kiittää. Toivon, että kirjailijat olisivat jatkossakin vapaita käsittelemään mitä erilaisimpia aiheita ja kohtaloita. Vapauten kuuluu myös vastuu tunnistaa oma asemansa, ottaa asioista selvää ja olla valmis dialogiin.

Olemme oppineet, että hyvän elämän pohjana ovat itsetuntemus ja yhteys omiin tunteisiin. Kirjallisuus muistuttaa, että toisten ihmisten yksilöllinen kokemus on aivan yhtä tosi kuin omamme ja auttaa ymmärtämään, miltä toisista tuntuu. Kirjallisuus muistuttaa velvollisuudestamme ymmärtää toisiamme, sillä ilman sitä ymmärrystä yhteiselomme käy mahdollottomaksi.

Kuulun niihin, jotka ovat olleet viime vuosina huolissaan lukemisesta. Siitä, jääkö ihmisillä arjessa aikaa kirjoille ja jaksavatko nuoret keskittyä kokonaisen kirjan lukemiseen. Lukutaidon rapautumisella kun on tutkitusti negatiivisia seurauksia niin ihmiselle itselleen kuin koko yhteiskunnalle. Huolipuheelle on helppo naureskella: eivät ne nuoret kirjaan tartu, vaikka me keski-ikäiset kuinka siihen kehottaisimme. Moni on kuitenkin tarttunut kirjaan, kun on puhuttu riittävästi keskittymiskyvyn heikkenemisestä; moni isovanhempi on hankkinut lahjaksi luettavaa muun tavaran sijaan. Huolipuhe saa myös hyvää aikaan, siitä on jo tutkittua tietoa.

Huolestumme asioista, jotka ovat meille erityisen merkittäviä ja erityisen uhattuina, kuten luonnontilaiset metsät. Huolestumisesta seuraa toimenpiteitä, suojelemista ja vaalimista. Tänä on kaikkien niiden juhlapäivä, jotka vaalivat kotimaisen kirjallisuuden korkeaa tasoa ja moniäänisyyttä. Meitä on varsin mittava joukko ympäri Suomea. Kiitos Yleisradiolle, että lukemisen juhlasta pääsee tänä vuonna nauttimaan kaikkialta.

Kiitos kirjailijoille ja lukijoille tästä kirjavuodesta! Kiitos jokaiselle, joka on ollut mukana edistämässä kirjojen syntymistä, julkaisemista ja näkyvyyttä.

Helsingissä 25.11.2020

Anna-Riikka Carlson

